

Te ke lava nai 'o 'ilo'i koe 'i he fakalea 'o e "Ko e Kalaisi Mo'ui"? "Na'á Ne kōlenga ki he taha kotoa ke muimui ange 'i He'ene sipingá. Na'á Ne fononga foki 'i he ngaahi hala 'o Palesitainé, fakamo'ui 'a e mahakí, faka'á 'a e kuí, pea mo fokotu'u 'a e maté."¹⁰

'I he'etau hoko ko e kakai fefine 'o e Siasí, 'oku 'ikai ke tau fononga 'i he ngaahi hala 'o Palesitainé ke fakamo'ui 'a e mahakí, ka 'e lava ke tau lotua mo faka'aonga'i e 'ofa fakamo'ui 'o e Fakaleleí ki ha fetu'utaki 'oku mahamahaki mo faingata'a'ia.

Neongo he'ikai te tau lava 'o faka'á 'a e kuí 'o hangē ko e Fakamo'ui, ka 'e lava ke tau fakamo'oni ki he palani 'o e fakamo'ui kiate kinautolu 'oku kui fakalaumalié. 'E lava ke tau fakamaama honau fofongá ke nau 'ilo'i e mahu'inga 'o e mālohi 'o e lakanga fakataula'eikí ki he ngaahi fuakava ta'engatá.

'E 'ikai te tau lava 'o fokotu'u 'a e maté 'o hangē ko e Fakamo'ui, ka 'e lava ke tau tāpuekina e pekiá 'aki 'etau fekumi ki honau ngaahi hingoá ki he ngāue fakatemipalé. Pea te tau toki fokotu'u hake kinautolu mei honau pilisone fakalaumalié pea 'oatu kinautolu ki he hala 'o e mo'ui ta'engatá.

'Oku ou fakamo'oni ki ha Fakamo'ui 'oku mo'ui, ko Sīsū Kalaisi, pea 'i Hono mālohí mo e māmá te tau lava 'o teke'i ki mui 'a e fakapo'uli 'o e māmaní, fakaongo atu 'a e mo'oni 'oku tau 'ilo'í, pea takiekina e ni'ihī kehē ke ha'u kiate Ia. 'I he huafa 'o Sīsū Kalaisi, 'ēmeni. ■

MA'U'ANGA FAKAMATALÁ

1. M. Russell Ballard, "Kakai Tangata mo Fafine mo e Mālohi 'o e Lakanga Fakataula'eikí," *Liahona*, Sepitema 2014, 36.
2. Harriet R. Uchtdorf, *The Light We Share* (Deseret Book Company, 2014), 41; faka'aonga 'i hono fakangofua.
3. Thomas S. Monson, "For I Was Blind, but Now I See," *Liahona*, Siulai 1999, 69.
4. Tokāteline mo e Ngaahi Fuakava 50:24.
5. Tokāteline mo e Ngaahi Fuakava 88:7.
6. George Q. Cannon, in *Preparing to Enter the Holy Temple* (booklet, 2002), 36.
7. Mōsaia 3:19.
8. D. Todd Christofferson, "Ko e Mālohi Fakaivia 'o e Kakai Fefiné," *Liahona*, Nōvema 2013, 30.
9. Tokāteline mo e Ngaahi Fuakava 4:2.
10. "Ko e Kalaisi Mo'ui: Ko e Fakamo'oni 'a e Kau 'Aposetoló," *Liahona*, 'Epeleli 2000, 2.

Fai 'e Palesiteni Dieter F. Uchtdorf

Tokoni Ua 'i he Kau Palesitenisí 'Uluakí

Ko Hono Mo'ui Fiefia 'Aki e Ongoongoleleí

Falala ki he mālohi fakahaofi 'o Sīsū Kalaisi; tauhi 'Ene ngaahi fonó mo e ngaahi fekau. 'I hono fakalea 'e tahá—mo'ui fiefia 'aki e ongoongoleleí.

Si'oku tuofafine, ngaahi kau-ngāme'a 'ofeina pea mo e kau ākongā monū'ia 'a Sīsū Kalaisi, 'oku ou lāngilangi'ia he faingamalié ni ke kau mo kimoutolu 'i he'etau fakava ha konifelenisi lahi 'e taha 'a e Siasí 'o Sīsū Kalaisi 'o e Kau Mā'oni'oni 'i he Ngaahi 'Aho Kimui Ní. 'E fakataha 'i he uike ka hoko maí 'a e Kau Palesitenisí 'Uluakí mo e Kau 'Aposetoló 'e Toko Hongofulu Mā Uá mo e Kau Taki Mā'olunga mo e kau taki fakalūkufua 'o e ngaahi houalotú, pea 'e hoko mai ai mo e ngaahi fakataha'anga 'o e konifelenisi lahi fakaemāmani lahí 'i he Tokonaki mo e Sāpate hono hokó. 'Oku ou fakamālō lahi ki hotau palōfitá, Palesiteni Tōmasi S. Monisoni, 'i he'ene kole mai ke u fakafongā 'i 'a e Kau Palesitenisí 'Uluakí 'o lea ki he hou'eiki fafine 'o e Siasí.

Na'e 'alu 'eku fakakaukau 'i he'eku fakakaukau 'i e me'a ke u lea 'akí, ki he kau fafine ne nau takiekina 'eku mo'ui mo tokoni'au 'i he ngaahi pole 'o e mo'ui fakamatelié. 'Oku ou fakamālō ki he'eku kui fefiné 'a ia na'á ne 'ave hono ki'í fāmilí ki he houalotu sākalamēniti 'a e Siasí he ngaahi ta'u lahi kuo hilí. 'Oku ou fakamālō kia

Sisitā 'Euika, ko ha fine'eiki Siamane te'eki mali toulekeleka, 'a ia 'oku liliu faka-Pilitānia hono hingoá ko "Sisitā Ta'engata." Ko ia na'á ne fai 'a e fakafe lototo'a mo faka'ofa'ofa ko 'ení ki he'eku kui fefiné. 'Oku ou mātu'aki fakamālō ki he'eku fine'eikí, 'a ia na'á ne tataki si'ene fānau 'e toko faá 'i he faingata'a 'o e Tau Lahi 'a Māmani Hono II. 'Oku ou toe fakakaukau foki ki hoku 'ofefiné, makapuna fefiné, pea mo e ngaahi to'u tangata 'o e kakai fefine faivelenga he kaha'ú te nau muiaki mai ha 'aho.

Pea, 'oku ou fakamālō ta'e-tūkua foki ki hoku uaifí, Helieta, na'á ne faka'ofa'ofa'ia 'iate au 'i he'eku kei ta'u hongofulu tupú, fuesia e ngaahi kavenga homa ki'í fāmilí ko e fa'ē, tu'u mo au ko e uaifí, pea 'ofa mo tokanga ki he'ema fānau, makapuná, mo e makapuna uá. Kuó ne hoko ko e ivi 'i homau 'apí he lolotonga 'o e taimi tokamalié mo e tokatāmakí fakatou-'osi. 'Okú ne 'omi 'a e fiefiá ki he mo'ui 'a kinautolu 'oku nau 'ilo'í iá.

Faka'osí, 'oku ou fakamālō lahi kiate kimoutolu kātoa, 'a e hou'eiki fafine 'e lauimiliona he funga 'o e māmaní kuo mou fai ha ngāue lahi

fau ke langa 'a e pule'anga 'o e 'Otuá. 'Oku ou fakamālō atu kiate kimoutolu 'i he ngaahi founa ta'efa'alaua kehekehe kuo mou tataki, tanumaki, pea mo tāpuekina fakalaumālie ai kinautolu 'oku mou feohí.

Ngaahi 'Ofefine 'o e 'Otuá

'Oku ou fiefia ke 'i he lotolotonga 'o ha ngaahi 'ofefine tokolahi pehē 'o e 'Otuá. 'I he'etau hiva'i 'a e hiva "Fānau Au 'a e 'Otuá," 'oku ongo ki hotau lotó 'a e fakaleá. 'I he'etau fakakaukau ki he fo'i mo'oni ko 'eni—ko e fānau kitautolu 'a ha mātu'a fakalangí!—'okú ne 'omi ha ongo ki hotau tupu'angá ha taumu'a, mo ha iku'anga.

'Oku lelei ke manatu'i ko e fānau ma'u pē koe 'a e 'Otuá. 'E fakamālohia koe 'e he 'ilo ko 'ení 'i he taimi faingata'a taha 'o ho'o mo'u'i mo ne tataki fakalaumālie koe ke ke lava'i ha ngaahi me'a kāfakafa. Neongo ia, 'oku toe mahu'inga pē ke manatu'i na'e 'ikai ko ha fakalangilangi na'á ke ngāue'i 'a e hoko ko ia ko e 'ofefine 'o e 'Otuá pe 'e faifai ange pea mole meiate koe. Te ke hoko ma'u pē ko ha 'ofefine 'o e 'Otuá 'o ta'engata. 'Oku 'i ai ha faka'anaua mā'olunga ho'o Tamai Hēvaní kiate koe, ka 'oku 'ikai fakapapau'i atu ho tupu'anga fakalangí *pē taha* te ke ma'u ha tofi'a fakalangí. Ne fekau'i mai koe 'e he 'Otuá ki heni ke ke teuteu ki ha kaha'u 'oku ma'ongo'onga ange 'i ha toe me'a te ke lava ke makupusi.

'Oku nāunau'ia mo fakafo 'a e ngaahi tāpuaki 'a e 'Otuá kuo tala'ofa ki he kau faivelengá. 'Oku kau ai 'a e "ngaahi taloni, ngaahi pule'anga, ngaahi pule fakapilinisi, mo e ngaahi mālohi, ngaahi pule, ko e ngaahi mā'olunga mo e ngaahi loloto kotoa pē."² Pea 'oku fie ma'u 'o lahi ange 'i ha tohi fá'ele'i fakalaumālie pe ha "Memipasipi Kaati ko e Fānau 'a e 'Otuá" ke fe'unga mo e ngaahi tāpuaki ta'e-fakatataúá ni.

Ka 'oku tau a'usia fēfē nai kinautolu?

Kuo 'osi tali 'e he Fakamo'uí 'a e fehu'í ni 'i hotau kuongá:

"Kapau 'e 'ikai te mou tauhi 'eku fonó 'e 'ikai te mou lava 'o ma'u 'a e nāunau ko 'ení.

"He 'oku fāsi'i 'a e matapaá, pea lausi'i 'a e hala 'a ia 'oku fakatau ki he hakeaki'i. . . .

. . . Ko ia, ke mou tali 'eku fonó."³

'I he 'uhingá ni, 'oku tau talanoa ai ki he fononga 'i he hala 'o e tu'unga fakaakongá.

'Oku tau talanoa ki he talangofua ki he ngaahi fekau 'a e 'Otuá.

'Oku tau talanoa ki he mo'ui fiefia 'aki e ongoongoleléi, 'aki hotau lotó, iví, 'atamaí mo e laumālie kotoa.

'Oku 'Afio'i 'e he 'Otuá ha Me'a 'Oku 'Ikai ke Tau 'Ilo'i

Ka 'oku 'i ai hatau ni'ihí, 'oku 'ikai fa'a ongo fakafiefia ma'u pē 'a e talangofua ki he ngaahi fekau 'a e 'Otuá. Tau vakai ki ai: mahalo 'oku 'i ai ha ni'ihí 'oku ngali faingata'a pe 'ikai fu'u fēfē ki ai—e ngaahi fekau 'oku tau talia loto vēkeveke hangē ha ki'i tamasi'i, mo ha peleti me'atokoni fakatupu mo'ui lelei ka 'oku fehi'a 'i he vesitapoló. 'Oku tau 'ū'ūnifo mo fakamālohi'i kitautolu ke tau fai ia ka tau lava 'o hoko atu ki ha ngaahi 'ekitivití 'oku fiema'ua angé.

Mahalo te tau fakatokanga'i 'i he ngaahi taimi pehení, 'oku tau fehu'i ai kiate kitautolu, "Oku tau fu'u fie ma'u mo'oni koā ke talangofua ki he ngaahi fekau *kotoa* 'a e 'Otuá?"

'Oku mahino ngofua 'eku tali ki he fehu'í ko 'ení:

Te u pehē 'oku 'afio'i 'e he 'Otuá ha me'a 'oku 'ikai ke tau 'ilo'i—ha ngaahi me'a 'oku 'ikai ke tau lava 'o

mākupusi! Ko 'etau Tamai Fakahēvaní ko ha taha Ia ta'engata 'oku ma'ongo'onga ange 'Ene ngaahi a'usiá, potó, mo e tokaima'anangá.⁴ 'Ikai ko ia pē, ka 'okú Ne 'ofa, manava'ofa, mo tokanga ta'e fakangatangata ki ha taumu'a monū'ia pē taha: ke fakahoko 'a 'etau moui ta'e-fa'amaté mo e mo'ui ta'engatá.⁵

Ko hono fakalea 'e tahá, 'oku 'ikai ngata pē 'i He'ene *'afio'i* 'e me'a 'oku lelei taha kiate koé ka 'okú Ne *fie ma'u mo'oni koe ke ke fili* 'a e me'a 'oku lelei taha kiate koé.

Kapau 'oku tui ho lotó ki he me'á ni—kapau 'okú ke tui mo'oni ko e misiona ma'ongo'onga 'a 'etau Tamai Hēvaní ke hākeaki'i mo fakahíhiki'i 'a 'Ene fānau' pea 'okú Ne 'ilo'i lelei taha e founa ke fai ai iá—'ikai 'oku 'uhinga lelei ange ke tau pukenimā mo muimui ki He'ene ngaahi fekau, 'o a'u ki he ngaahi fekau 'oku ngali faingata'á? 'Oku 'ikai 'apē tonu ke tau fakamahu'inga'i e ngaahi pou maama kuó Ne foaki ke taki kitautolu 'i he fakapo'uli mo e ngaahi faingata'a 'o e mo'ui fakamatelié? 'Oku nau faka'ilonga'i 'a e hala foki ki hotau 'api fakalangí! 'Okú ke fakatoka ha fakava'e fakalangi ki ho'o fakalalaka ta'engata ko e 'ofefine 'o e 'Otuá, 'i ho'o fili e hala 'o e Tamai Hēvaní pea te ne tāpuaki'i koe he toenga ho'o mo'ui.

Te u pehē, ko e kongá e palopalemá, he 'oku tau fakakaukau kuo loka'i 'e he 'Otuá e kotoa 'o 'Ene ngaahi tāpuaki 'i ha fu'u tuku'anga

koloa 'i he langí, 'o 'ikai finangalo ke foaki mai kae 'oua kuo tau talangofua ki ha ngaahi fie ma'u pau mo ha ngāue mahino kuó Ne fokotu'u. 'Oku 'ikai teitei pehē 'a e ngaahi fekaú ia. Ko hono mo'oní, 'oku lilingi ta'etuku mai 'e he Tamai Hēvaní 'a e ngaahi tāpuakí, ka 'oku hanga 'e he'etau manavasi'í, veiveiuá, mo e angahalá, 'o ta'ofi e ngaahi tāpuakí ni ke 'oua 'e a'u mai, 'o hangē ha fakamalú.

Ko 'Ene ngaahi fekaú ko ha ngaahi fakahinohino 'ofa mo ha tokoni fakalangi ke fakaava 'a e faingamālié, ka tau lava 'o ma'u e taumalingi ta'etuku mai e ngaahi tāpuaki fakalangí.

'Oku fie ma'u ke tau tali, ko e ngaahi fekau 'a e 'Otuá 'oku 'ikai ko ha fu'u lisi lōloa pē ia 'o ha ngaahi fakakaukau lelei. 'Oku 'ikai ko ha "ngaahi filio'i kākā 'o e mo'ui" mei he 'Initaneti pe ngaahi lea mei ha peesi tānaki'anga fakamatala (pinterest board). Ko ha fale'i fakalangi ia, na'e makatu'unga 'i ha ngaahi mo'oni ta'engata, ne foaki ke ne 'omi 'a e "melinó 'i māmani pea mo e mo'ui ta'engata 'i he maama ka hoko maí."⁶

Ko ia 'oku 'i ai ha fili ke tau fai. 'I he tafa'aki 'e tahá, 'oku 'i ai e fakakaukau 'a e māmaní mo 'enau ngaahi fakakaukau fakapoto feliuliuakí mo e ngaahi taumu'a 'oku ta'e-paú. 'I he tafa'aki 'e tahá, 'oku 'i ai e folofola 'a e 'Otuá ki He'ene fānaú—'a Hono poto ta'engata, 'Ene ngaahi tala'ofa paú, mo 'Ene ngaahi fakahinohino 'ofa ke tau foki ai ki Hono 'aó 'i he nāunau, 'ofa, mo e ngeia.

'Oku 'a'au 'a e filí!

'Oku tokanga mai 'a e Tupu'anga 'o e tahí, 'one'oné, pe ngaahi fetu'u ta'e-fa'alauá kiate koe he 'ahó ni! 'Oku Ne tuku atu 'a e founa taupotu ki he fiefiá, melinó, mo e mo'ui ta'engata!

Kuo pau ke ke loto fakatōkilalo, tui, mo 'ai kiate koe 'a e huafa 'o Kalaisí, fekumi kiate Ia 'i he lea mo e ngāue, mo "tu'u ['ali'aliaki] ko e kau fakamo'oni 'o e 'Otuá 'i he taimi kotoa pē pea 'i he me'a kotoa pē, pea 'i he feitu'u kotoa pē."⁷

Ko e 'UHINGA 'O E TALANGOFUÁ

Ko 'ene mahino pē kiate koe 'a e natula totonu 'o e 'Otuá mo 'Ene

ngaahi fekaú, 'e mahino lelei ange ai kiate koe mo e taumu'a fakalangi 'o ho'o mo'ui. 'I he me'á ni, 'e lilii ai e 'uhinga 'okú ke muimui ai ki he ngaahi fekaú, pea 'e hoko ia ko e holi 'o ho lotó ke ke mo'ui fiefia 'aki e ongoongoleléi.

Hangē ko 'ení, ko kinautolu 'oku nau lau e ma'ulotu he ngaahi houalotu 'a e Siasí ko ha founa fakafo'ituitui ia ke fakalahi ai 'enau 'ofa ki he 'Otuá, 'oku nau ma'u ha nonga, felanga-kihake'aki, kumia e Laumālié, mo fakafo'ou 'enau tukupā ke muimui 'ia Sīsū Kalaisí, te nau ma'u ai ha 'usia mā'olunga ange 'iate kinautolu 'oku tangutu noa pē 'i ha sea ['o e falelotú]. Kau fafine 'oku *matu'akimahu'inga* ke tau ō ki he'etau ngaahi houalotu 'o e Sāpaté, ka 'oku ou tui pau 'oku tokanga ange 'etau Tamai Hēvaní ki he'etau tuí mo e fakatomalá 'i he fika 'o e ma'ulotu.

Ko ha sipinga 'eni 'e taha:

Ne toki puké ni si'a fa'ē 'a ha ongo ki'i tamaiki kei iiki he huhunú. 'Io, na'e 'ikai foki fuoloa kuo toe puke mo 'ene ongo ki'i tamaikí. Na'e fu'u lahi fau e fatongia 'o e fa'ē kei si'í ni ke tauhi ia mo 'ene ongo ki'i fānaú. Pea ko hono olá, ne hoko e fale masaní 'o fele mo ta'e maa mo maveuveu. Ne fokotu'una e peleti 'ulí he fufulu'anga ipú, pea fokotu'una mo e fō 'ulí he feitu'u kotoa pē.

Lolotonga si'ene fefa'uhi mo e fānaú he'ena tangí—pea loto ke tangi mo iá—kuo fai mai ha tukituki 'i hono matapaá. Ko 'ene ongo faiako 'a'ahí ia. Na'á na lava 'o fakatokanga'i e si'i faingata 'a'ia 'a e fa'eé ni. Na'á na lava 'o fakatokanga'i hono falé, mo hono peitó. Na'á na lava 'o ongo'i e tangi 'a e fānaú.

Kapau ne tokanga taha pē ongo fafiné ni ki he fakahoko 'o 'ena 'a'ahi fakamāhiná, na'á na mei 'oange pē ki he fa'eé ni ha peleti kūkisi, tala-ange ne nau 'ofa mai ki ai he 'ikai 'alu ange ki he Fine'ofá he uike kuo 'osí, mo fai ange ha lea peheni, "Toki talaange kapau 'e 'i ai ha me'a te ma lava 'o fai!" Peá na lue fiefia atu leva, 'o fiefia he kuo toe pēseti 'e 100 'a e māhina ko iá.

Me'a mālie, he ko e ongo fafiné ni ko e ongo ākonga mo'oni 'a Kalaisi. Na'á na fakatokanga'i e ngaahi fie ma'u hona tokouá pea faka'aonga'i hona ngaahi talēnití mo e ngaahi taukei kehekehe. Na'á na fakamā-'opo'opo 'a e felé, 'omi ha maama mo ha nonga ki he 'apí, pea telefoni ki ha kaungāme'a ke ne 'omi ha ngaahi koloa na'e fie ma'u lahi. Ko e taimi na'e faifai pea 'osi ai 'ena ngāue peá na fakalea ka na fokí, na'e lo'imata 'ia 'a e fa'ē kei talavou ni—ko e lo'imata 'o e hounga'ia mo e 'ofa.

Talu mei ai, mo e lilii e fakakaukau 'a e fa'ē kei talavou ni ki he faiako 'a'ahí. Na'á ne pehē, "Oku ou 'ilo'i 'oku 'ikai ko ha fika pē au ke faka'ilonga'i 'i ha lisi ngāue 'a ha taha."

'Io, 'oku fie ma'u e kau faiako 'a'ahí ke nau faivelenga 'i hono fai 'enau 'a'ahi he māhiná, kae 'oua na'a ngalo ai e 'uhinga mahu'inga taha 'oku muiaki he fekau ko 'ení: ke 'ofa ki he 'Otuá mo ho kāingá.

Ko e taimi 'oku tau 'ai ai e ngaahi fekau 'a e 'Otuá mo 'etau tafa'aki 'i hono langa Hono pule'angá ke hangē ha me'a ke faka'ilonga'i 'i ha lisi ngāue, 'oku mole 'iate kinautolu 'a e uho 'o e tu'unga fakaākongá. 'Oku mole 'iate kinautolu 'a e tupu-laki 'oku ma'u mei hono mo'ui fiefia

'aki e ngaahi fekau 'a 'etau Tamai Fakahēvani.

'Oku 'ikai fie ma'u e fononga 'i he hala 'o e tu'unga fakaākongá ke fakamamahi. 'Oku "melie hake [ia] 'i he me'a melie kotoa pē."⁸ 'Oku 'ikai ko ha kavenga ia ke fakamafasia 'i kitautolu. 'Oku 'ai 'e he tu'unga fakaākongá ke fiefia ange hotau laumālié mo fakafiemālié 'i hotau lotó. 'Okú ne ue 'i fakalaumālie kitautolu 'aki e tuí, amanaki leleí, mo e 'ofá. 'Okú ne fakafonu hotau laumālié 'aki e maama 'i he taimi 'o e fakapo'ulí mo e nonga he taimi 'o e mamahí.

'Okú ne 'omi kiate kitautolu ha mālohi fakalangí mo ha fiefia tu'uloa.

Ko Hono Mo'ui Fiefia 'Aki e Ongongoleleí

Si'oku ngaahi tuofāfine 'i he ongo-ongoleleí, tatau ai pē pe 'okú ke ta'u 8 pe 108, 'oku 'i ai ha me'a 'oku ou fakamu ke mahino mo'oni mo ke 'ilo:

'Oku 'ofeina koe.

'Okú ke mahu'inga ki ho'o mātu'a fakalangí.

'Oku 'afio'i koe 'e he Tupu'anga ta'e-fakangatangata mo ta'engta 'o e māmá mo e mo'uí! 'Okú Ne 'afio'i koe.

'To, 'oku 'ofeina koe 'e he 'Otuá he 'ahó ni pea ma'u ai pē.

'Oku 'ikai ke Ne toki 'ofeina pe toki 'ofa'i koe hili ha 'o ikuna 'i ho ngaahi vaivaí mo e 'ulungaanga koví. 'Okú Ne 'ofa kiate koe he 'ahó ni mo mahino kakato ho ngaahi faingata 'a 'iá.

'Okú Ne 'afio'i ho'o fetu'utaki kiate Ia 'i he lotu loto mo'oni mo faka'anauá. 'Okú Ne 'afio'i e taimi ne ke piki ai ki ho'o māmá mo e tui vaivaí—pea na'a mo e lotolotonga 'o e taulofu'u e fakapo'ulí. 'Okú Ne 'afio'i ho'o faingata 'a 'iá. 'Okú Ne 'afio'i ho'o mamahí he taimi 'okú ke tōnōnou pe ta'emalava aí. Ka 'okú Ne kei 'ofa pē 'iate koe.

Pea 'okú Ne 'afio'i ho'o ngaahi lavame'á; neongo 'oku ngali ko ha me'a si'i kiate koe, 'okú Ne toka 'i mo fakamahu'inga kinautolu taki taha. 'Okú Ne 'ofa 'iate koe 'i ho'o tokoni ki he ni'ihí kehé. 'Okú Ne 'ofa 'iate koe 'i ho'o ala atu 'o tokoni 'i he fua e kavenga mamafa 'a e ni'ihí kehé—pea na'a mo e taimi 'okú ke kei fekuki ai mo ha 'aú.

'Okú Ne 'afio'i e me'a kotoa pē fekau'aki mo koe. 'Okú Ne 'afio'i lelei koe—'okú Ne 'afio'i ho tu'unga totonú. Pea 'oku 'ofa 'iate koe—he 'ahó ni pea ma'u ai pē!

'Okú ke pehē 'oku tokanga nai 'etau Tamai Hēvani pe 'oku lelei ho'o teuteu ho matá, valá, 'ulú, mo ho nge'esi nimá? 'Okú ke pehē 'oku liliu ho mahu'inga kiate Iá 'o fakatatau mo e tokolahi 'oku nau muimui 'i koe he Instagram pe Pinterest? 'Okú ke pehē 'okú Ne fie ma'u nai ke ke loto hoha'á pe loto mamahi kapau 'e ta'e-tali pe poloka koe 'e ha taha he Facebook pe Twitter? 'Okú ke fakakaukau nai 'oku 'i ai ha 'ane kaunga ho matamata-leleí, lahi ho kofú, pe manakoá ki ho

mahu'ingá ki he Tokotaha na'á Ne fakatupu 'a e 'univesí?

'Oku 'ikai ngata pē 'Ene 'ofa 'iate koe 'i he tu'unga 'okú ke 'i ai he 'ahoní, ka 'i ho'o toe hoko ko ia ko e tokotaha nāunau'ia pea mo e māmá, 'okú ke malava ai pea mo ma'u ha holi ke a'usiá.

'Okú Ne finangalo ke ke a'usia ho iku'angá 'o laka ange 'i he me'a 'okú ke mafakakaukau 'i—ke ke foki ki ho 'api fakalangí mo e lāngilangi.

'Oku ou fakamo'oni ko e founga ke lava 'i ai 'ení ko hono hilifaki 'a e ngaahi faka'amu siokitá mo e ngaahi holi ta'efe'ungá 'i he 'ōlita 'o e feilaulaú mo e ngāue tokoní. Kau fafine, fakafalala ki he mālohi fakahaofi 'o Sisū Kalaisí; tauhi 'Ene ngaahi fonó mo e ngaahi fekau. Ko hono 'ai 'e tahá—mo'ui fiefia 'aki e ongoongoleleí.

'Oku ou fakatauange ke mou a'usia ha tu'unga fo'ou mo mā'olunga ange 'o e 'ofa lelei 'a e 'Otuá 'i ho'omou mo'uí; ke mou ma'u 'a e tuí, lotó, mo e tukupā ke ako e ngaahi fekau 'a e 'Otuá, mata'ikoloa 'aki ia 'i homou lotó, mo mo'ui fiefia 'aki e ongoongoleleí.

'Oku ou palōmesi atu 'i ho'omou fai iá, te mou toki 'ilo' i homou tu'unga lelei tahá—'a homou tu'unga mo'oní. Te ke toki 'ilo 'a hono 'uhinga mo'oní ke hoko ko e 'ofefine 'o e 'Otuá ta'engatá, ko e 'Eiki 'o e mā'oni'oni kotoa pē. 'Oku ou fakamo'oni 'i 'eni mo tuku 'eku tāpuakí kiate kimoutolu 'i he'eku hoko ko e 'Aposetolo 'a e 'Eikí, 'i he huafa 'o Sisū Kalaisí, 'ēmeni. ■

MA'U'ANGA FAKAMATALÁ

1. 'Oku 'ikai ngata pē 'i he hoko 'a e 'Otuá ko hotau Pule mo hotau Tupu'angá; ka ko Ia foki 'etau Tamai Fakahēvani. Ko e tangata mo e fefine kotoa pē ko e ngaahi foha mo e ngaahi 'ofefine kinautolu 'o e 'Otuá. Na'e ako 'i 'e Palesiteni Siosefa F. Sāmīta 'o pehē, "i he tu'unga fakalaumālie 'o e tangatá ne fanau 'i ai 'ia 'i ha mātu'a fakalangí, pea [ohi] hake ai 'o matu'otu'a 'i he 'afio'anga 'o e Tamái, kimu'a pea toki ha'u ki māmani 'i he sino fakamatelié [fakamāmaní]" (Ngaahi Akonaki 'a e Kau Palesiteni 'o e Siasi: Siosefa F. Sāmīta [1998], 391).
2. Tokāteline mo e Ngaahi Fuakava 132:19.
3. Tokāteline mo e Ngaahi Fuakava 132:21–22, 24.
4. Vakai, 'Isaia 55:9.
5. Vakai, Mōsese 1:39.
6. Tokāteline mo e Ngaahi Fuakava 59:23.
7. Mōsaia 18:9.
8. 'Alamá 32:42.

Sopalei, Palāsila